

**บทเฉพาะกาลกับการมีผลใช้บังคับระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วย
การตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๖๓**

นางสาวเอื้ออารีย์ จิตต์ตรง
ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “บทเฉพาะกาล” ไว้ว่า หมายถึง “บทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติให้ใช้เฉพาะในช่วงเวลาหนึ่งหรือกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นก่อนวันใช้บังคับบทกฎหมายนั้น” นายธรรมนิศย์ สุมนต์กุล กรรมการร่างกฎหมายประจำสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้กล่าวไว้ว่า “บทเฉพาะกาลจึงเป็นเสมือนสะพานที่จะเชื่อมกฎหมายเก่ากับกฎหมายใหม่ในช่วงเริ่มแรกหรือช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของกฎหมาย เป็นบทบัญญัติที่ใช้เชื่อมต่อเมื่อมีการตรากฎหมายหรือเปลี่ยนแปลงกฎหมายและผู้ร่างกฎหมายต้องการให้มีการบังคับใช้กฎหมายกับเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นก่อนหรือระหว่างกฎหมายทั้งสองฉบับนั้น เพื่อให้การใช้กฎหมายต่อเนื่องกันระหว่างกฎหมายเก่ากับกฎหมายใหม่”

ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๖๓ กำหนดขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เหตุผลสำคัญในการประกาศใช้ระเบียบนี้ คือ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มีข้อกำหนดและวิธีปฏิบัติหลายประการที่ยังไม่เหมาะสมกับขนาดและประเภทของสหกรณ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๓ วรรคสอง “จำนวน คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วิธีการรับสมัครและการขาดจากการเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด โดยอาจกำหนดให้แตกต่างกันตามขนาดและประเภทของสหกรณ์ก็ได้” ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปเจตนารมณ์ของกฎหมาย และสอดคล้องกับเกณฑ์กำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่ออกตามความในมาตรา ๘๒/๒ จึงต้องกำหนดวิธีปฏิบัติในการตรวจสอบกิจการใหม่ เป็นผลให้ข้อกำหนดและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ในระเบียบนี้มีความแตกต่างกับระเบียบเดิม จึงจำเป็นต้องกำหนดบทเฉพาะกาลไว้ เพื่อให้เวลาแก่สหกรณ์ในการเตรียมความพร้อมสำหรับการแก้ไขข้อบังคับของสหกรณ์ให้สอดคล้องและเป็นไปตามระเบียบนี้ และลดผลกระทบกับผู้ตรวจสอบกิจการที่เคยมีคุณสมบัติอยู่แล้วตามระเบียบเดิม แต่อาจต้องตกเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามระเบียบนี้

ระเบียบนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๓ โดยข้อ ๒ กำหนดให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ระเบียบนี้จึงมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เป็นต้นไป แม้จะกำหนดวันใช้บังคับให้ขยายออกไปอีกหกสิบวันนับแต่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อผ่อนคลายให้สหกรณ์ได้เตรียมความพร้อมรองรับกับการถือปฏิบัติตามระเบียบนี้แล้วก็ตาม แต่การที่สหกรณ์จะถือปฏิบัติตามระเบียบใหม่นี้ได้ ลำดับแรกต้องพิจารณาว่า ข้อบังคับของสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ มีเรื่องใดที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้หรือไม่ หากพิจารณาแล้วพบว่า มีข้อกำหนดในข้อบังคับที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ลำดับถัดมา สหกรณ์จะต้องนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่เพื่อขอมติแก้ไขข้อบังคับของสหกรณ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการตรวจสอบกิจการให้ เป็นไปตามระเบียบนี้ ซึ่งการแก้ไขข้อบังคับของแต่ละสหกรณ์นั้น มีเงื่อนไขของรอบระยะเวลาสิ้นปี

ทางบัญชีที่ไม่เหมือนกันและไม่ตรงกันในแต่ละสหกรณ์ ประกอบกับทุกสหกรณ์อาจไม่จำเป็นต้องแก้ไขข้อบังคับใหม่ หากข้อบังคับของสหกรณ์ที่ถือใช้อยู่สอดคล้องและเป็นไปตามระเบียบนี้แล้ว ก็สามารถถือใช้ข้อบังคับเดิมต่อไปได้เลย ดังนั้น เมื่อเงื่อนไขและเงื่อนไขของแต่ละสหกรณ์ไม่เหมือนกัน จึงจำเป็นต้องผ่อนคลายเป็นระยะเวลาในการบังคับใช้ระเบียบนี้ไว้ในบทเฉพาะกาลสำหรับสหกรณ์ที่ต้องแก้ไขข้อบังคับใหม่ เพื่อให้ข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาในการบังคับใช้ระเบียบนี้ลื่นไปเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล

ระเบียบนี้กำหนดบทเฉพาะกาลไว้สองข้อ ดังนี้

- ข้อ ๒๗ ในกรณีที่ข้อบังคับของสหกรณ์กำหนดเรื่องการตรวจสอบกิจการไว้ชัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ข้อบังคับของสหกรณ์มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามระเบียบนี้ แต่ต้องไม่เกินสองปีนับแต่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ

- ข้อ ๒๘ ผู้ตรวจสอบกิจการในสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ที่ไม่มีคุณสมบัติตามข้อ ๗ วรรคสอง ให้ถือว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติและสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบนี้ต่อไปได้จนกว่าจะครบวาระการดำรงตำแหน่งตามข้อบังคับ

การกำหนดสองเรื่องนี้ไว้ในบทเฉพาะกาลเพื่อผ่อนคลายเป็นระยะเวลาการบังคับใช้และถือปฏิบัติตามระเบียบนี้ในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. เรื่องคุณสมบัติของผู้ตรวจสอบกิจการในสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ตามวรรคสองของข้อ ๗ “กรณีคณะผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ต้องมียกอย่างน้อยหนึ่งคนที่มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านการเงิน การบัญชี การบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์” หากไม่ได้กำหนดบทเฉพาะกาลไว้ในข้อ ๒๘ ผู้ตรวจสอบกิจการในสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ที่ไม่มีคุณวุฒิการศึกษาตามที่กำหนดไว้ อาจได้รับผลกระทบในทันที เพราะระเบียบเดิมกำหนดคุณสมบัติของผู้ตรวจสอบกิจการไว้เพียง ๒ ประการ คือ (๑) เป็นสมาชิกหรือบุคคลภายนอกที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ และ (๒) ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์หรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองหลักสูตรจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ดังนั้น ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบกิจการตามระเบียบเดิม ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ระดับใด สาขาใดถ้าผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ ๗ (๒) ถือว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนสามารถเสนอตนเพื่อเป็นที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบกิจการในสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ได้ ข้อกำหนดในวรรคสองของข้อ ๗ ตามระเบียบนี้จึงส่งผลกระทบต่อผู้ตรวจสอบกิจการตามระเบียบเดิมที่ไม่มีคุณวุฒิการศึกษาตามที่กำหนดไว้

ดังนั้น เพื่อผ่อนคลายเป็นให้ผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ตามระเบียบเดิมได้รับการกระทบในทันทีโดยมิอาจคาดหมายได้ จึงต้องผ่อนระยะเวลาการถือปฏิบัติในข้อนี้ไว้ในบทเฉพาะกาลเพื่อให้ผู้ตรวจสอบกิจการที่อยู่ในตำแหน่งอยู่แล้วตามระเบียบเดิม ได้อยู่ในตำแหน่งจนครบตามวาระที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ โดยผลของบทเฉพาะกาลจะทำให้ผู้ตรวจสอบกิจการตามระเบียบเดิมต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อครบเงื่อนไข ๒ ประการ คือ (๑) ผู้ตรวจสอบกิจการที่ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๗ วรรคสองปฏิบัติหน้าที่จนครบวาระตามข้อบังคับแล้ว และ (๒) นายทะเบียนสหกรณ์ได้ประกาศกำหนดรายชื่อสหกรณ์ให้เป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ตามกฎหมายกระทรวง การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ. ๒๕๖๔ แล้ว

ขณะนี้นายทะเบียนสหกรณ์ได้ออกประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง รายชื่อสหกรณ์ขนาดใหญ่แล้ว ทำให้ผู้ตรวจสอบกิจการในสหกรณ์ขนาดใหญ่ตามประกาศดังกล่าว และมีคุณสมบัติอยู่แล้วตามระเบียบเดิมสามารถทำหน้าที่อยู่ในตำแหน่งได้ตามวาระที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ ดังนั้น ผู้ตรวจสอบกิจการที่คุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบและข้อบังคับเดิม แต่ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๗ วรรคสองของระเบียบนี้ ได้ประโยชน์จากบทเฉพาะกาลข้อ ๒๘ ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ไม่ขาดคุณสมบัติจนกว่าจะดำรงตำแหน่งจนครบตามวาระที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

๒. เรื่องระยะเวลาในการแก้ไขข้อบังคับตามข้อ ๒๗ กำหนดให้ข้อบังคับของสหกรณ์มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามระเบียบนี้ แต่ต้องไม่เกินสองปีนับแต่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ ดังนั้น ภายในสองปีนับแต่วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เป็นต้นไป สหกรณ์ต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับให้เป็นไปตามระเบียบนี้ แต่ถ้าไม่แก้ไขข้อบังคับให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ สหกรณ์ต้องถือปฏิบัติตามระเบียบนี้

ยกตัวอย่าง เช่น นายทะเบียนสหกรณ์ได้ประกาศให้ชุมนุมสหกรณ์ร่วมมิตร จำกัด เป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ ชุมชนสหกรณ์มีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคมของทุกปี ข้อบังคับของสหกรณ์กำหนดให้มีผู้ตรวจสอบกิจการ ๒ คน ไม่ได้กำหนดเรื่องคุณวุฒิการศึกษาไว้ให้มีวาระการดำรงตำแหน่งสองปีโดยไม่ต้องเว้นวรรคการดำรงตำแหน่ง ข้อบังคับของสหกรณ์จึงไม่เป็นไปตามระเบียบนี้ในเรื่องที่ว่าด้วยคุณสมบัติของผู้ตรวจสอบกิจการตามข้อ ๗ วรรคสอง จำนวนตามข้อ ๙ วรรคสอง และการสิ้นสุดวาระการดำรงตามข้อ ๑๔ วรรคสอง ชุมชนสหกรณ์ฯ ประชุมใหญ่ประจำปี ๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ จึงไม่สามารถนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่เพื่อขอแก้ไขข้อบังคับในคราวประชุมนี้ได้ แต่ชุมชนสหกรณ์ต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับให้เป็นไปตามระเบียบนี้ ภายในวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ดังนั้น ในระหว่างที่ยังไม่ได้แก้ไขข้อบังคับ ด้วยผลของบทเฉพาะกาล ทำให้ชุมชนสหกรณ์สามารถเลือกผู้ตรวจสอบกิจการตามข้อบังคับเดิมไปพลางก่อนได้ และผู้ตรวจสอบกิจการที่ได้รับการเลือกตั้งแล้ว สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้จนครบกำหนดตามข้อบังคับ แต่หากชุมชนสหกรณ์ยังไม่แก้ไขข้อบังคับจนสิ้นระยะเวลาตามที่บทเฉพาะกาลกำหนดไว้ ชุมชนสหกรณ์ต้องทำการเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการใหม่ตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปเป็นว่า ชุมชนสหกรณ์ฯ ไม่สามารถจัดประชุมใหญ่ได้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ และนายทะเบียนสหกรณ์ได้ออกประกาศ เรื่อง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) กับการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ (ฉบับที่ ๒) โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๔ เป็นต้นไป ผลของประกาศนี้ ไม่ได้ทำให้การบังคับใช้ระเบียบนี้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากข้อกำหนดในข้อ ๑ (๔) กำหนดให้สหกรณ์ที่ไม่สามารถจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี และไม่สามารถจัดให้มีการเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการใหม่ เนื่องจากคนเดิมพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้วนั้น ให้ผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการคนใหม่ตามที่ข้อบังคับกำหนดไว้ สอดคล้องกับวรรคแรกของข้อ ๑๔ ตามระเบียบนี้ ที่กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ตรวจสอบกิจการอยู่ในตำแหน่งจนครบวาระแล้ว หากยังไม่มี การเลือกตั้งใหม่ให้ผู้ตรวจสอบกิจการยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าที่ประชุมใหญ่มีมติเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการคนใหม่ ข้อกำหนดในประกาศจึงไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ระเบียบนี้แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม แม้ข้อกำหนดของประกาศนี้ ไม่มีปัญหาขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ แต่ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อมาคือ การให้อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในฐานะผู้ตรวจสอบกิจการจนกว่าจะมีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีนั้น จะมีผลต่อการนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง เพื่อกำหนดระยะเวลาการสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งตามข้อ ๑๔ วรรคสอง ของระเบียบนี้หรือไม่ อย่างไร

เดิมระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ กำหนดเรื่องวาระดำรงตำแหน่งไว้ว่า “วาระการดำรงตำแหน่งของผู้ตรวจสอบกิจการให้เป็นไปตามที่ข้อบังคับของสหกรณ์แต่ไม่เกินคราวละสามปี ผู้ตรวจสอบกิจการที่พ้นจากตำแหน่งอาจได้รับเลือกตั้งอีกได้” ผลของข้อกำหนดดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมสามารถเข้ารับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ได้ตลอดโดยไม่ต้องมีการเว้นวรรคการดำรงตำแหน่ง ซึ่งข้อบังคับของสหกรณ์ส่วนใหญ่ก็จะกำหนดเรื่องวาระไว้ตามระเบียบเดิม แต่ข้อ ๑๔ วรรคสองของระเบียบนี้ กำหนดให้ “ผู้ตรวจสอบกิจการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่อีกได้แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน” ส่งผลให้ผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ที่เคยดำรงตำแหน่งมาโดยตลอดต้องเว้นวรรคการดำรงตำแหน่งไปหนึ่งวาระ หากดำรงตำแหน่งมาครบสองวาระติดต่อกันแล้ว

ดังนั้น ในกรณีที่ข้อบังคับของสหกรณ์ไม่ได้กำหนดเรื่องการสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งของผู้ตรวจสอบกิจการไว้ ถือว่าข้อบังคับของสหกรณ์ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ สหกรณ์ต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับให้เป็นไปตามระเบียบนี้ แต่ด้วยผลของบทเฉพาะกาลตามข้อ ๒๗ ทำให้เรื่องการนับวาระการดำรงตำแหน่งและการสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งในวาระแรกที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ มีผลบังคับแตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่าในวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นวันที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ ผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมยังอยู่ในวาระหรือพ้นจากตำแหน่งตามวาระที่กำหนดไว้ในข้อบังคับแล้ว และกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ตรวจสอบกิจการไว้กี่ปี ดังนั้น เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น จึงขอยกตัวอย่างเป็นกรณี ๆ ดังต่อไปนี้

- กรณีสหกรณ์มีปีบัญชีสิ้นสุดก่อนวันบังคับใช้ระเบียบนี้ ยกตัวอย่างเช่น

(๑) สหกรณ์ ก. จำกัด มีปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ ข้อบังคับของสหกรณ์กำหนดเรื่องวาระการดำรงตำแหน่งผู้ตรวจสอบกิจการไว้วาระละ ๑ ปีบัญชี แต่ไม่ได้กำหนดเรื่องการเว้นระยะเวลาการดำรงตำแหน่งไว้ ที่ประชุมใหญ่จึงเลือกนายไก่อผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมเป็นผู้ตรวจสอบกิจการต่อในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับในวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ฉะนั้น ในวันสิ้นสุดปีบัญชีของสหกรณ์ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ ระเบียบนี้ยังไม่มีผลใช้บังคับ การเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการจึงต้องเป็นไปตามข้อบังคับและระเบียบเดิม หากนายไก่อได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบกิจการในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ ถือว่านายไก่อได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบกิจการเป็นวาระแรก

หากต่อมา ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์มีมติแก้ไขข้อบังคับใหม่ให้เป็นไปตามระเบียบนี้ โดยกำหนดให้ผู้ตรวจสอบกิจการอยู่ในตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน การเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการตามข้อบังคับใหม่จะมีผลบังคับในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ กรณีนี้ต้องถือว่านายไก่อได้เคยรับการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบกิจการมาแล้วหนึ่งวาระ (ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔) ถ้านายไก่อได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบกิจการอีกหนึ่งวาระ (ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๕) ถือว่านายไก่อได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ครบสองวาระแล้ว

(๒) สหกรณ์ ข. จำกัด มีปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ ข้อบังคับของสหกรณ์ กำหนดเรื่องวาระการดำรงตำแหน่งผู้ตรวจสอบกิจการไว้วาระละ ๒ ปีบัญชี แต่ไม่ได้กำหนดเรื่องการเว้นระยะการดำรงตำแหน่งไว้ ในปีนี้ สหกรณ์ไม่ได้จัดให้มีการเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการ เนื่องจากผู้ตรวจสอบกิจการยังไม่พ้นกำหนดตามวาระ ในกรณีเช่นนี้ ถือว่าผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ จนกว่าจะครบวาระ แม้ว่าผู้ตรวจสอบกิจการคนนี้จะขาดคุณสมบัติตามระเบียบนี้ก็ตาม

หากต่อมาในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ สหกรณ์จัดประชุมใหญ่และมีการเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ และ ๒๕๖๖ หากข้อบังคับที่แก้ไขใหม่มีผลใช้บังคับแล้ว ในกรณีนี้ต้องถือว่าผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมดำรงตำแหน่งมาแล้วหนึ่งวาระ เนื่องจากผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมอยู่ในตำแหน่งในขณะที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับแล้ว ดังนั้น ผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมสามารถเสนอตนเพื่อเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบกิจการได้อีกหนึ่งวาระ และถ้าได้รับการเลือกตั้งอีกหนึ่งวาระ ต้องถือว่าครบสองวาระแล้ว ต้องเว้นวรรคหนึ่งวาระ

(๓) สหกรณ์ ค. จำกัด ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓ ข้อบังคับกำหนดให้ผู้ตรวจสอบกิจการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี ไม่ได้กำหนดเรื่องการเว้นระยะการดำรงตำแหน่งไว้ สหกรณ์ฯ ประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการ เนื่องจากนายไขผู้ตรวจสอบกิจการปฏิบัติหน้าที่จนครบกำหนดตามวาระแล้ว หากที่ประชุมใหญ่มีมติเลือกนายไขเป็นผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์อีกหนึ่งวาระ กรณีนี้ถือว่านายไขได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้ตรวจสอบกิจการหลังจากที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับแล้ว แต่ได้พ้นจากตำแหน่งก่อนที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ จึงต้องเริ่มต้นนับวาระการดำรงตำแหน่งของนายไข ตั้งแต่ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ และปี ๒๕๖๕ เป็นวาระแรก

หากต่อมาสหกรณ์ฯ แก้ไขข้อบังคับเรื่อง การตรวจสอบกิจการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ โดยกำหนดให้ผู้ตรวจสอบกิจการอยู่ในตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน แม้ผลของการแก้ไขข้อบังคับใหม่จะมีผลใช้บังคับในคราวเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการในคราวต่อไป แต่การนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ให้นับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ ดังนั้น ในกรณีนี้ถือว่านายไขผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมสามารถเสนอตนเพื่อเข้ารับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ให้เป็นผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ได้อีกหนึ่งวาระ คือ สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๖ และ ๒๕๖๗ หลังจากนั้นนายไขต้องเว้นวรรคหนึ่งวาระ

- กรณีสหกรณ์มีปีบัญชีสิ้นสุดหลังวันบังคับใช้ระเบียบนี้ ยกตัวอย่างเช่น

(๑) สหกรณ์ ง. จำกัด มีปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔ กำหนดเรื่องวาระการดำรงตำแหน่งผู้ตรวจสอบกิจการไว้วาระละ ๑ ปี และไม่ได้กำหนดเรื่องการเว้นระยะการดำรงตำแหน่งไว้ในข้อบังคับ การเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕ ยังคงถือปฏิบัติตามข้อบังคับเดิม เนื่องจากยังไม่มี การแก้ไขข้อบังคับใหม่ ที่ประชุมใหญ่มีมติเลือกตั้งนายไก่อผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมเป็นผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕ การนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของนายไก่อในกรณีนี้ ถือว่า นายไก่อได้เคยดำรงตำแหน่งผู้ตรวจสอบกิจการมาแล้วในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔ เป็นปีแรกและวาระแรก เมื่อได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์อีกครั้งในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕ ต้องนับว่านายไก่อดำรงตำแหน่งผู้ตรวจสอบกิจการมาแล้วสองวาระติดต่อกัน ดังนั้น ในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๖ นายไก่อต้องเว้นวรรคการดำรงตำแหน่งหนึ่งวาระ

(๒) สหกรณ์ จ. จำกัด ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔ กำหนดข้อบังคับให้ผู้ตรวจสอบกิจการมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๒ ปี ไม่ได้กำหนดเรื่องการเว้นวรรคการดำรงตำแหน่งไว้ ในคราวประชุมใหญ่สำหรับปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๔ สหกรณ์ฯ กำหนดระเบียบวาระการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการ เนื่องจากผู้ตรวจสอบกิจการครบวาระการดำรงตำแหน่งแล้ว ในกรณีนี้ถือว่า ในขณะที่ผู้ตรวจสอบกิจการอยู่ในวาระ ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับแล้ว แต่เนื่องจากข้อบังคับเดิมไม่ได้กำหนดเรื่องการสิ้นสุดวาระการดำรงตำแหน่งไว้ ผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมจึงสามารถเสนอตนเพื่อเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ได้ แต่การนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของผู้ตรวจสอบกิจการให้เริ่มนับตั้งแต่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับและผู้ตรวจสอบกิจการอยู่ในตำแหน่งตามข้อบังคับแล้ว เมื่อผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมอยู่ในตำแหน่งในขณะที่ระเบียบนี้ใช้บังคับและได้ดำรงตำแหน่งจนครบวาระตามข้อบังคับแล้ว แต่สหกรณ์ยังไม่มีการแก้ไขข้อบังคับเรื่องการสิ้นสุดการดำรงตำแหน่ง ด้วยผลของบทเฉพาะกาลผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมจึงสามารถเสนอตนเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบกิจการได้อีกหนึ่งวาระ

ดังนั้น หากสมาชิกเลือกผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมเป็นผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕ และ ๒๕๖๖ อีกหนึ่งวาระ ต้องถือว่าผู้ตรวจสอบกิจการคนนี้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจสอบกิจการเป็นวาระที่สองติดต่อกันแล้ว

จากกรณีที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้นนี้ ได้ข้อสรุปอันเนื่องมาจากการมีผลของบทเฉพาะกาลตามระเบียบนี้ และประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) กับการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ (ฉบับที่ ๒) ดังนี้

๑. ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) กับการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ (ฉบับที่ ๒) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการไม่มีผลกระทบต่อการใช้ปฏิบัติตามระเบียบนี้ เนื่องจากวรรคแรกของข้อ ๑๔ ได้กำหนดไว้แล้วว่า เมื่อผู้ตรวจสอบกิจการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว หากยังไม่มีการเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการคนใหม่ให้ผู้ตรวจสอบกิจการคนเดิมปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าที่ประชุมใหญ่มีมติเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการคนใหม่ และไม่ส่งผลกระทบต่อการนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง เพื่อกำหนดระยะเวลาการสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งของผู้ตรวจสอบกิจการตามระเบียบนี้ เนื่องจากการนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของผู้ตรวจสอบกิจการนั้น ให้นับตั้งแต่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับและให้นับการสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งตามวาระที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์

๒. หากมีข้อขัดข้องทำให้สหกรณ์ไม่สามารถจัดประชุมใหญ่เพื่อแก้ไขข้อบังคับของสหกรณ์ให้สอดคล้องและเป็นไปตามระเบียบนี้ได้ภายในวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ผลของการนี้ จะทำให้ข้อบังคับของสหกรณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการในส่วนที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้เป็นอันสิ้นผลไป สหกรณ์ต้องถือปฏิบัติตามระเบียบนี้ เพราะข้อบังคับของสหกรณ์จะขัดหรือแย้งกับระเบียนนายทะเบียนสหกรณ์ไม่ได้
